

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітня програма «Культурологія»

Спеціальність 034 «Культурологія»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Кваліфікація – Доктор філософії з культурології

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “4” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Українська художня культура
Викладачі	Черепанин Мирон Васильович
Контактний телефон викладача	+380956404015.
Е-mail викладача	duetconcertino@ukr.net
Формат дисципліни	очна, вечірня, заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://us05web.zoom.us/j/3839289607?pwd=N2NEZi9BcWNDK1lXZGpRWVQ4a0lCUT09
Консультації	консультації проводяться шляхом листування через електронну пошту та в індивідуальній формі
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>1.1. Опис (анотація). Навчальна дисципліна «Українська художня культура» забезпечує процес культурологічної освіти аспіранта, формує його професійний розвиток, який є необхідним для майбутньої успішної самореалізації. Курс дисципліни займає чільне місце серед фахових дисциплін інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів, які готують аспірантів. Він відображає передусім наукову спрямованість формування і розвитку майбутніх фахівців. Вивчення названого курсу в умовах закладу вищої освіти передбачає актуалізацію та певну інтеграцію професійних знань і комплексний розвиток наукових теоретичних вмінь та навичок аспіранта, необхідних для удосконалення їх наукового рівня.</p> <p>1.2. Тип Дисципліни основної компоненти</p> <p>1.3. Термін навчання 1 рік, II семестр (перший курс аспірантури, другий семестр, 18 тижнів)</p> <p>1.4. Кількість кредитів 3,0 кредитів, загальна кількість годин: 90 (20 – лекцій, 10 – семінарських, 60 – самостійна робота)</p> <p>1.5. Викладацький склад Черепанин М.В. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою та предметом навчальної дисципліни «Українська художня культура» є вивчення основних періодів розвитку художньої культури, аналіз історичної специфіки побутування української національної культурної традиції, що постає невід’ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.</p>	

Зміст дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх фахівців із науково-теоретичними основами історичного розвитку української художньої культури; формуванні широкого художньо-мистецького світогляду; забезпеченні професійно-наукової підготовки, необхідної для практичної діяльності науковця.

Основним завданням дисципліни «Українська художня культура» є ознайомлення аспіранта з основними історичними періодами становлення художньої культури в Україні, закономірностями її функціонування і розвитку, формування поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій художньої культури, оволодіння сучасними методами культурологічного аналізу, розуміння тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в українській художній культурі. Програмою курсу передбачено формування і розвиток наукових навичок, які відповідають спеціальності «Культурологія».

Досягнення мети передбачає опанування майбутніми докторами філософії змісту курсу, що виявляється у:

- стабільній мотивації фахового зростання;
- орієнтації в основних категоріях культури, використання ідей та їх впровадження у наукові дослідження;
- здатності до інтеграції галузевих знань у творчій діяльності;
- в умінні використовувати здобуті знання у суспільному середовищі;
- здатності донесення власної професійної позиції до аудиторії слухачів;
- навичках самовдосконалення;

1.2. Успішність досягнення поставленої мети залежить від результативності розв'язання таких завдань курсу:

- удосконалення умінь самоорганізації власного творчого потенціалу;
- формування комплексу фахових знань, вмінь та навичок, необхідних у галузі культурно-мистецької діяльності;
- засвоєння професійних компетенцій фахівця-культуролога.

У межах цього курсу здобувачі освіти отримають систематизовані знання про українську художню культуру, поглиблять знання про її сучасний розвиток.

Розроблений курс сприятиме засвоєнню аспірантами знань та практичних навичок аналізу культуротворчих процесів у контексті світового, національного та регіонального досвіду.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен володіти такими знаннями:

- володіння інформацією щодо проблем української художньої культури та її використання у різних сферах наукової діяльності;
- уміння використовувати в індивідуальній та колективній творчості наявні та нові методи теоретичного аналізу процесів, що відбуваються в галузі культури і мистецтва;
- використання міждисциплінарної методології наукового пізнання у дослідницькій діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати і втілювати перспективні ідеї у розв'язанні фахових проблем та професійного удосконалення в галузі теорії і практики культурно-мистецької діяльності.

Загальні компетентності

ЗК01: здатність до критичного абстрактного мислення, зокрема, вміння застосовувати його до аналізу результатів власного наукового дослідження, наукової новизни, теоретичного, практичного, аксіологічного та світоглядного значення;

ЗК02: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК03: уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, національної та світової культури;

ЗК04: здатність проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять наукову новизну, мають важливе теоретичне і практичне значення в сучасному українському та світовому культуротворчому процесі;

ЗК05: здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференцій, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація, праці науково-методичного характеру);

ЗК06: здатність усно практично використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній та педагогічній видах діяльності (усний виступ на конференції, проведення іноземною мовою презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів).

Фахові (спеціальні) компетентності

СК01: здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках в різних галузях гуманітарних наук;

СК02: здатність застосовувати новітні культурологічні концепції щодо пояснення сучасних культурних явищ і процесів;

СК03: здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, наукометричні бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності;

СК04: здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, знати та розуміти діяльність профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи інституту та університету);

СК05: здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в культурології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації;

СК06: здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності;

СК07: здатність до побудови тлумачно-інтерпретативних схем культурологічного наративу з використанням існуючих та власних теоретичних моделей в культурологічному дискурсі, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань;

СК08: здатність розуміти матеріальну та духовну цінність художнього об'єкту в різних хронологічних межах та географічних ареалах у відповідному історико-художньому, економічному, соціокультурному, інституціональному та гендерному контекстах.

Програмні результати навчання

PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з Культурології та на перетині різноманітних гуманітарних наук, синтезувати їх у межах наукової спеціальності, в контексті власного дослідження;

PH02. Впорядкувати філософсько-теоретичні засади сучасного культурологічного пізнання; сучасного наукового дискурсу; усвідомлювати власну професійно-наукову ідентичність дослідника-культуролога;

PH04. Встановлювати міждисциплінарні зв'язки між блоками гуманітарних, культурно-історичних, мистецтвознавчих дисциплін та вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання;

PH05. Вільно володіти фаховим поняттєво категоріальним апаратом;

PH06. Знати основні культурологічні концепції, теоретичні та практичні проблеми з історії культурологічної науки та інтегрувати їх для дослідження сучасних феноменів та процесів;

PH07. Аргументувати методологічні засади власного наукового дослідження, визначати його об'єкт та предмет, мету та актуальність з огляду на загальні тенденції інших галузей сучасної науки, аналізуючи параметри його наукової новизни.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Загальна кількість годин – 90

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20 академічних годин
Семінарські заняття	10 академічних годин
Самостійна робота	60 академічних годин

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	025 Культурологія	I	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	Заняття практичне	сам. роб
1. Історія української художньої культури. Тема 1. Українська художня культура як методологія пізнання художньої творчості та її форм: проблематика української художньої культури, її методологічна функція.	2	1	6
Тема 2. Українська художня культура найдавнішого населення на теренах України.	2	1	6
Тема 3. Художня культура княжої доби.	2	1	6
Тема 4. Художня культура України кінця XIV – першої половини XVII століття.	2	1	6

Тема 5. Художня культура України другої половини XVII – XVIII століття.	2	1	6
2. Історико-теоретичні проблеми української художньої культури Тема 6. Українська художня культура кінця XVIII – початку XX століття.	2	1	6
Тема 7. Художня культура доби українського січового стрілецтва.	2	1	6
Тема 8. Художня культура західних областей України періоду німецького та радянського окупаційних режимів.	2	1	6
Тема 9. Культура, традиції і мистецтво Прикарпаття.	2	1	6
Тема 10. Художня культура новітньої України (період Незалежності – початок XXI століття).	2	1	6
ЗАГ.:	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>90-100 (А «Зараховано») отримує аспірант, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав повні відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював рекомендовану літературу.</p> <p>80-89 балів (В «Зараховано») отримує аспірант, який виконав всі види самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював більшість рекомендованої літератури.</p> <p>70-79 балів (С «Зараховано») отримує аспірант, який виконав більшу частину видів самостійної роботи, практичні заняття, дав відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював значну кількість рекомендованої літератури.</p> <p>60-69 балів (D «Зараховано») отримує аспірант, який виконав половину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював половину рекомендованої літератури.</p> <p>50-59 (Е «Зараховано») отримує аспірант, який виконав третину видів самостійної роботи, практичних занять, дав неповні відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював третину рекомендованої літератури.</p> <p>26-49 балів (FX не зараховано з можливістю повторного складання) отримує аспірант, який виконав хоч якусь частину видів самостійної роботи, практичних занять, не дав відповіді на екзаменаційні запитання, опрацював малу кількість рекомендованої літератури.</p> <p>0-25 балів (F не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) отримує аспірант, який не виконав жодного виду самостійної роботи, практичних занять, не може дати відповіді на екзаменаційні запитання, не опрацював рекомендованої літератури.</p>
-----------------------------------	--

	<p>Діагностика знань аспірантів здійснюється за допомогою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усних опитувань на практичних заняттях; 2) письмових контрольних робіт; 3) письмового виконання індивідуального завдання в контексті власного наукового дослідження. <p>Розподіл балів, які отримують аспіранти:</p> <p>Змістовний модуль 1 – 25 балів; Змістовний модуль 2 – 25 балів; Індивідуальні завдання – 10 балів.</p> <p>Екзамен – 40 балів. Загальна сума – 100 балів.</p>
Семінарські заняття	5 балів за кожне заняття
Умови допуску до підсумкового контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1) Опрацювання рекомендованої літератури. 2) Реферат – письмовий аналіз характеристики української художньої культури у контексті власного наукового дослідження. 3) Виконання письмових контрольних робіт. 4) Усні відповіді на семінарських заняттях.

7. Політика курсу

Відповідно до вимог Національної рамки кваліфікації для кваліфікаційного рівня «доктор філософії» програмні вимоги навчальної дисципліни спрямовані на досягнення восьмого (8) кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 509 «Про внесення змін у додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n5>), за яким особа, яка завершила навчання на ОНП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

У взаємовідносинах викладач та аспіранти керуються загальними морально-етичними принципами та правилами поведінки відповідно до Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», ухваленого Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року.

Тому, політика курсу спрямована на те, щоб забезпечити аспірантам здобуття знань, умінь та розуміння, що відносяться до галузі культурології, що дасть їм можливість виконувати свою роботу самостійно. Акцентується увага на забезпеченні підготовки професійних здібностей щодо самоорганізації, вміння самонавчатись, розвинути аналітичне мислення, приймати обґрунтовані рішення, здійснювати оцінювання та забезпечення якості виконаних робіт разом з вільним володінням іноземними мовами.

Академічна доброчесність: для запобігання академічному плагіату здійснюється перевірка письмових робіт на плагіат; стимулюється участь у вебінарах про дотримання академічної доброчесності. Очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Неформальна освіта: регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)
<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

8.Рекомендована література

Базова

1. Абакумова В. І. Творча інтелігенція України в період системних змін 1985–1991 рр.: монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. 304 с.
2. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Світова та українська культура: навч. посібник. Львів: Світ, 2004. 344 с.
3. Антонюк Н. В. Українське життя в «Генеральній Губернії» (1939–1944 рр.): За матеріалами періодичної преси. Львів, 1997. 232 с.
4. Білоцерківський В. Я., Шейко В. М. Історія української культури: навч. посіб. К.: Знання, 2009. 413 с.
5. Богдан Ступка. Творчість невпинна. *КіноТеатр*. 2001. № 6 (38). С. 49–51.
6. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / пер. з фр. В. Ховхун. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
7. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. К.: МАУП, 2002. 256 с.
8. Бондар-Терещенко І. Українська доля сучасного мистецтва. *Українська культура*. 2012. № 6. С 14–17.
9. Брюховецька Л. Кіно в Україні першого десятиріччя незалежності. *КіноТеатр*. 2001. № 5. С. 4–5.
10. Висоцький О. Ю. Історія української культури: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
11. Вячеславова О. А. Українська культура у вимірах постмодерну: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. 309 с.
12. Гости из будущего. Самые перспективные художники Украины. *Forbes*. 2012. № 7 (17). С. 54–57.
13. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека : Український літературний постмодерн. К.: «Часопис «Критика», 2005. 263 с.
14. Дзюба І. Чи усвідомлюємо національну культуру як цілісність? *З криниці літ*: тритомовик. К.: Обереги: Гелікон, 2001. Т. II. С. 578–594. (Серія «Українська модерна література»).
15. Дрожжина С. В. Культурна політика сучасної полікультурної України : соціально-філософський та правовий аспекти: монографія. Донецьк: Дон ДУЕТ, 2005. 196 с.
16. Забужко О. З мапи книг і людей / збірка есеїстки / Meridian Czernowits. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”» 2012. 376 с.
17. Закон України про культуру (від 14.12.2010). *Відом. Верхов. Ради України*. 2011. № 24. Ст. 168.
18. Іменник: антологія дев'яностих / упоряд.: А. Кокотюха, М. Розумний. К.: Смолоскип, 1997. 266 с. (Творча асоціація «500»).

19. Історія української культури: зб. матеріалів і документів / упоряд.: Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. К.: Вища шк., 2000. 607 с.
20. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид. К.: Либідь, 2002. 656 с.
21. Історія української культури : навч. посіб.: у 2-х ч. Ч. 2: Українська культура Нового та Новітнього часів / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Х.: НТУ «ХП», 2012. 136 с.
22. Історія української культури: навч. посіб. / За ред.. О. Ю. Палової. К., 2012. 368 с.
23. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. К.: Либідь, 1995. 224 с.
24. Кіберкультура : Роздум. Kairos. Факт Of Internet. *Українська культура*. 2013. № 9–10. С. 10–15.
25. Кононенко Є. Масова література: правила гри. *Українська культура*. 2012. № 1. С. 30–35.
26. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року. Проект. *Стратегічні пріоритети*. № 3 (12). 2009. С. 11–30.
27. Кормич Л. І., Багацький В. В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття) : навчальний посібник. Х.: Одиссей, 2003. 304 с.
28. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття: (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). К.: Факт, 2000. 160 с.
29. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала / вступ. слово Б. Якимовича. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 52 с. (Серія «Дрібненька література», ч. 3).
30. Кот К. Національне і глобальне : про кордони. *Українська культура*. 2013. № 4. С. 22– 25.
31. Кравченко О. Капіталізація украту: українці на міжнародних аукціонах. *Українська культура*. 2011. № 1/2. С. 42–43.
32. Мак-Люэн М. Галактика Гутенберга: Сотворение человека печатной культуры / пер. с англ. А. Юдина. К.: Ника-Центр, 2003. 432 с. (Серия «Сдвиг 151 парадигмы». Вып. 1).
33. Маклюэн М. Понимание медиа: Внешние расширения человека / пер. с англ. В. Николаева. М.: «Канон-Пресс-Ц», 2003. 464 с. (Приложение к серии «Публикации Центра Фундаментальной Социологии»).
34. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навч. посіб. К., 2002. 214 с.
35. Мистецтво України. 1991–2003: (Альбом). К.: Мистецтво, 2003. 416 с.
36. Митці України. Енциклопедичний довідник. К.: ІСБН, 1992. 847 с.
37. Нариси української популярної культури. К.: УЦКД, 1998. 760 с.
38. Негода Н. В. Українське contemporary-Art на шляху самовизначення. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*: зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. У 2-х т. Вип.16. Рівне: РДГУ, 2010. Т.1. С. 90–95.
39. Павличко Д. В. Українська національна ідея: інаїгурац. лекція почес. професора Нац. ун-ту «Києво-Могилян. акад.», 1 верес. 2002 р. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 58 с.
40. Паньківський К. Роки німецької окупації. 1941–1944. Друге видання. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1983. 480 с.
41. Повернення деміургів / Мала українська енциклопедія актуальної літератури. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. 288 с.
42. Політична історія України. ХХ століття: У 6 т. Т. 6: Від тоталітаризму до демократії (1945–2002). К.: Генеза, 2003. 696 с.

43. Політологія посткомунізму: Політичний аналіз посткомуністичних суспільств / В. Полохало (керівник авт. колективу); заг. ред.: Є. Бистрицький (розд. 1), В. Полохало (розд. 2), С. Макеєв (розд. 3), О. Дергачов (розд. 4). К.: Політична думка, 1995. 368 с.
44. Попович М.В. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 2001. 728 с.
45. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть. К.: ВХ[студіо], 2008. 188 с.
46. Романюк Л. Б., Черепанин М. В. Музичне і театральне життя Станиславова (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): монографія. Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2016. 508 с.
47. Славінська Ірина. 33 герої укрліт: збірка інтерв'ю з українськими письменниками. Х.: Фоліо, 2011. 412 с.
48. Слюсаревський М. М. Чи можна вибирати Батьківщину? Нетрадиційні роздуми про етнічну проблему і національну політику в Україні. *Ілюзії і колізії*: Нариси, статті, інтерв'ю на теми політичних проблем та етнічної психології. К.: Гнозис, 1998. С. 88–99.
49. Тексти: Антологія прози / Упоряд.: А. Кокотюха та ін. К.: Смолоскип, 1995. 308 с.
50. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. Т.8. 40-ві–80-ті рр. / упор., прим. Т. Гунчака, Р. Сольчаника. К.: Дніпро, 2001. 400 с.
51. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. Т.9. 1989–2001 роки / передм., упор., прим. Ю. Шаповал. К.: Дніпро, 2001. 660 с.
52. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001) / Н. П. Барановська, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський та ін., під ред. В. М. Литвина. К.: Видавничий дім «Альтернативи», 2001. 704 с.
53. Українська культура: дискурси і дискусії ХХІ століття: монографія / наук. ред. В. Д. Шульгіна, С. М. Садовенко. К.: НАКККіМ, 2012. 264 с.
54. Український тиждень. 20 років поневірянь нації без еліти (Спецпроект «Україна-20»). 2011. № 33 (198), серпень-вересень. 100 с.
55. Українська культура: історія і сучасність: навч. посіб. / За ред.. Черепанової С.О. Львів: Світ, 1994. 456 с.
56. Українська художня культура: навч. посіб. / За ред. І. Ф. Ляшенка. К.: Либідь, 1996. 416 с.
57. Філатов А. Катерина Копилова: кінематограф – це найпростіший шлях до душі людини. *Українська культура*. 2013. № 6. С. 53–55.
58. Філатов А. Кіно VS живопис: діалог мистецтв. *Українська культура*. 2013. № 1–2. С. 18–23.
59. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2008. 248 с. (Альма-матер).
60. Черепанин М. В. Музична культура Галичини (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): монографія. К.: Вежа, 1997. 328 с.,іл.
61. Чи стане Інтернет основним каналом комунікації майбутнього? *Українська культура*. 2012. № 1. С. 36–41.
62. Шаповал Ю. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії. К.: Генеза, 2001. 560 с.
63. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури. К.: Кондор, 2006. 258 с.
64. Щур О.. Феміністичний дискурс української культури. *Українська культура*. 2013. № 3. С. 62–65.

1. П'ятдесят найбільш впливових людей сучасного українського мистецтва. Рейтинг Фокуса [Електронний ресурс] // focus.ua. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://focus.ua/rating/archive/2012/220783>.
2. КГБ проти дисидентів. Сорок років погрому шістдесятників [Електронний ресурс] // istpravda.com.ua. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2012/01/12/68574/>.
3. З андеграунду [Електронний ресурс] // Газета «День». Випуск №: №142, (2010). – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://day.kyiv.ua/article/taym-aut/z-andegraundu>.

Вимоги до екзамену Перелік теоретичних питань

1. Визначення і суть поняття «культура»:
 - функції культури та її основні принципи;
 - теоретичні проблеми взаємодії культури і суспільства;
 - дослідження культури суспільства.
2. Поняття світової та національної культури. Визначення, функції культури:
 - характеристика етнічної культури;
 - характеристика національної культури;
 - класифікація культурних регіонів.
3. Культура Стародавнього Світу:
 - культура Стародавнього Єгипту;
 - культура Месопотамії;
 - культура Стародавнього Китаю.
4. Характеристика Античної культури:
 - загальна характеристика античної культури;
 - характеристика культури Греції;
 - характеристика культури Риму.
5. Культура Візантії:
 - християнство, як світоглядна основа візантійської культури;
 - досягнення візантійської науки і мистецтва.
6. Середньовічна культура Західної Європи:
 - історичні обставини цього періоду;
 - католицька церква – носій культури Західної Європи;
 - характеристика лицарської культури.
7. Головні носії та елементи культури Відродження:
 - загальні поняття про епоху Відродження;
 - філософія епохи Відродження;
 - мистецтво та література епохи Відродження.
8. Культура Нового Часу:
 - характеристика руху Реформації;
 - специфіка культури добу Реформації;
 - становлення раціоналістичного світогляду;
 - вплив дуалістичного світогляду на культурне життя.
9. Культура Просвітництва:
 - суть ідеї Просвітництва;
 - класицизм;
 - сентименталізм
10. Пошуки гармонії в культурі Нового Часу:
 - культурні напрями, що передували розвиткові романтизму;

- *причини появи романтизму;*
- *національні особливості романтизму;*
- *художні напрямки культури Нового часу – натуралізм та критичний реалізм;*
- *передумови виникнення модернізму.*

11. Витоки української культури:

- *визначення і суть української культури;*
- *зовнішні фактори, що визначають культуру нації;*
- *складники української культури;*
- *внутрішні фактори творення української культури;*
- *якісні особливості української культури;*
- *структура української культури.*

12. Культурологічний потенціал язичницької культури, його значення для формування і розвитку культури України:

- *мізинська культура;*
- *вік міді і бронзи;*
- *скитська доба;*
- *античні впливи;*
- *вплив Риму;*
- *на перехресті руху племен із Заходу і Сходу;*
- *від держави Антів до Княжої Русі;*
- *черняхівська культура – культура антів.*

13. Складові українського національного характеру:

- *естетизм (індивідуалізм, стремління до свободи, неспокій та рухливість);*
- *риса, які породили криваві сторінки української історії.*

Складники української душі:

- *расовий, географічний, історичний, соціологічний, культуроморфічний, несвідоме.*

14. Шляхи творення та визначення національного типу:

- *дослідження народної творчості;*
- *характеристики найвиразніших історичних епох;*
- *характеристики найвидатніших представників даного народу.*

15. Культура Київської Русі:

- *особливості християнського світогляду;*
- *християнство і розвиток просвітництва на Русі;*
- *християнство і розвиток літератури;*
- *розвиток освіти;*
- *початки української філософії;*
- *право, Княжа доба;*
- *архітектура Київської Русі;*
- *живопис Київської русі.*

16. Культура України в Польсько-Литовську добу:

- *розвиток освіти і європейська традиція;*
- *ренесансний гуманізм в Україні;*
- *філософія цієї доби;*
- *розвиток архітектури та живопису.*

17. Українське бароко – яскравий феномен національно-культурної творчості:

- *структура населення країни XVII ст.;*
- *Петро Могила: братства, школи, освіта, наука;*
- *Києво-Могилянська Академія;*
- *мова, полемічна література, літературне Бароко;*
- *мистецтво.*

18. Криза української культури в умовах нового національного гніту:

- *історичні обставини;*
- *втрата самостійності Української православної церкви;*

- використання та привласнення Росією інтелектуального потенціалу та культури України;
- указ Петра I та Катерини II про заборону друку, викладання українською мовою;
- фальсифікація історії українського народу;
- Григорій Сковорода – постать переломної доби, передвісник національно-культурного відродження.

19. Самоутвердження української культури:

- система царської деспотії та боротьба з нею;
- перші відродженецькі видання;
- Харківський університет, його роль та значення;
- літературне відродження;
- український романтизм;
- перші зразки періодики цього періоду;
- мистецтво, малярство, архітектура, скульптура.

20. Характеристика Народницького періоду на Східноукраїнських землях XIX ст.:

- риси та успіхи цього періоду;
- київський романізм, Києво-Мефодіївське братство;
- наслідки Ємського указу.

21. Дворянський та народницький період в Західній Україні:

- початки літературного відродження в Галичині;
- діяльність «Руської трійці»;
- народницький період, музично-театральна творчість;
- культурний процес на Буковині та Закарпатті;
- мовно-правописна боротьба;
- преса в Галичині.

22. Характеристика модерністичного періоду українського відродження:

- українська культура кінця XIX – початку XX ст.;
- гуманізм українського неоромантизму;
- український авангард 1900–1910 років;
- література й театр на тлі нових соціальних та національних реакцій.

23. Національно-культурне піднесення, його суперечності і трагічний обрив:

- культурний рух періоду Центральної Ради;
- освіта, наука, мистецтво за гетьманату;
- діяльність Української Академії Наук та мистецьких установ;
- відродження української автокефальної церкви;
- українські театри;
- Східна Україна між двома світовими війнами.

24. Українізація та її значення для культурного процесу:

- етапи українізації та їх характеристика (1923–1925, 1925–1928, 1928–1933);
- чотри покоління української літератури в період українізації;
- наука в період українізації;
- загальна характеристика шкільної політики більшовиків;
- театр, кіномистецтво, музика;
- мистецтво та мистецькі стилі;
- розгром українізації та її трагічні наслідки.

25. Форми культурної діяльності, де людина виступає як:

- цілісний суб'єкт, особистість (мова, мораль, мистецтво);
- фіксований суб'єкт (право, політика, ідеологія);
- зовнішнє по відношенню до предмета (наука, техніка, екологія).

26. Релігія як суспільне явище і складова частина культури:

- сутність і походження релігії;
- релігія як сфера духовної культури, її елементи та структура;
- функції релігії;
- хронологія розвитку релігії.

27. характеристика християнства як світової релігії:
- коротка характеристика становлення християнства;
 - православ'я як різновид християнства;
 - католицизм – один з напрямків християнства;
 - протестантизм та його різновиди.
28. Біблія як пам'ятка культури та її вплив на формування української культури:
- Старий Заповіт;
 - Новий Заповіт;
 - походження ікони та її роль у християнській релігії.
29. Мова в житті людини:
- функції мови;
 - форми існування;
 - фактори реалізації слова у мовленні.
30. Мораль – основа і критерій культури:
- визначення і суть моралі;
 - система моралі;
 - функції моралі.

Музична культура (історія української музики)

1. Витоки української музичної культури (від найдавніших часів до IX ст.):
- історичні умови розвитку культури;
 - ранні форми музичного мистецтва.
2. Музична культура IX – першої половини XV ст.:
- історичні умови розвитку культури;
 - особливості культури епохи Середньовіччя;
 - народна творчість;
 - духовно-християнська галузь культури. Ранні форми церковного співу.
 - світська галузь культури і роль князівсько-дружинного середовища в її розвитку. Музика в князівсько-дружинному побуті.
3. Музична культура другої половини XV – початку XVII ст. (ренесансно-гуманістичні тенденції):
- загальнокультурні тенденції Ренесансу в Європі;
 - історичні умови розвитку культури в Україні у другій половині XV – на початку XVII ст.;
 - ренесансно-гуманістичні та реформаційні тенденції в українській освіті та культурі другої половини XV – початку XVII ст.;
 - музична культура (народна творчість, музична освіта, давньоукраїнська церковна монодія, світська галузь музичної культури).
4. Музична культура XVII – першої половини XVIII ст. (Бароко):
- загальнокультурні риси доби Бароко в Європі;
 - історичні умови розвитку культури в Україні;
 - особливості розвитку освіти та різних галузей культури;
 - музична культура (народна творчість, музична освіта, духовні та світські канти, багатоголоса (партесна) церковна музика), «Грамматика музикальна» М.Дилецького, шкільний театр і роль музики в ньому, музика побуту, діяльність українських музикантів у Росії в другій полов. XVII – першій полов. XVIII ст.
5. Музична культура другої половини XVIII ст.:
- загальна характеристика художніх напрямків і стилів доби Просвітництва в Європі;
 - історичні умови розвитку культури в Україні;
 - загальна характеристика розвитку різних галузей культури;
 - діяльність українських музикантів та інших діячів культури в Росії.
 - музична освіта;
 - музичне життя і виконавство;

– музичне мистецтво (народна творчість, канти, пісня-романс, духовна музика, музично-театральне мистецтво, камерно-інструментальна та симфонічна музика).

6. Максим Березовський:

- особистість, життєвий і творчий шлях;
- духовна музика;
- опера «Демофонт»;
- соната для скрипки і чембало.

7. Дмитро Бортнянський:

- особистість, життєвий і творчий шлях;
- духовна музика;
- оперна творчість;
- інструментальна музика.

8. Артем Ведель:

- особистість, життєвий і творчий шлях;
- духовна музика.

9. Доба романтизму та її найхарактерніші особливості.

10. Музична культура України першої третини ХІХ ст.:

- історична ситуація і загальнокультурний контекст;
- фольклористика;
- музична освіта і музичне життя;
- музична творчість (пісня-романс, музично-театральне мистецтво, симфонія невідомого автора, камерно-інструментальна музика).

11. Музична культура України середини – другої половини ХІХ ст.:

- історична ситуація і загальнокультурний контекст;
- музичне життя та музична освіта;
- музична фольклористика і музикознавство;
- музична творчість попередників і сучасників М. В. Лисенка (С. Гулак-Артемівський, П. Ніщинський, М. Аркас, М. Завадський, В. Заремба).

12. М.В.Лисенко:

- особистість, життєвий і творчий шлях;
- естетичні засади й загальна характеристика творчості М. Лисенка;
- фольклористична діяльність. Обробки народних пісень;
- камерно-вокальні твори;
- хорова творчість;
- музично-театральна творчість («Різдв'яна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», дитячі опери, «Енеїда», «Ноктюрн»);
- інструментальна музика;
- сучасники М. Лисенка (М. Калачевський, П. Сокальський, Л. Малашкін).

13. Музична культура Галичини:

- історичні передумови та шляхи становлення;
- осередки музичної культури;
- пісенно-хорове мистецтво;
- видавнича справа;

14. Характеристика творчості провідних композиторів Галичини (К. Ліпінський, М. Вербицький, І. Лаврівський, К. Мікулі, А. Вахнян, В. Матюк, О. Нижанківський, Д. Січинський, Й. Кишакевич).

15. Становлення композиторської професійної школи Галичини (перша третина ХХ ст.):

- передумови культурного розвитку;
- найважливіші творчі здобутки та події музичного життя.

16. Характеристика творчості провідних композиторів Галичини (В. Барвінський, Н. Нижанківський, С. Людкевич, А. Солтис, Ю. Коффлер, М. Колесса)..

17. Музична культура другої половини ХІХ ст.: (К. Стеценко, М. Леонтович, Я. Степовий (Якименко), Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко).

18. Музична культура Західної України 20-30 рр. ХХ ст.
17. Характеристика музичного життя і творчості Західної України від 1939 р. до наших днів.
– *передумови культурного розвитку;*
– *огляд найважливіших творчих здобутків;*
– *композиторська творчість та музичне життя повоєнного десятиліття;*
– *музична творчість у 50–60-х рр.*
19. Музична культура України 70–90-х рр. ХХ ст. (М. Скорик, В. Сильвестров, Є. Станкович)..
20. Музичне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ ст. (В. Бібік, В. Рунчак, І. Тараненко, К. Цепколенко, В. Власов, В. Зубицький, Ю. Шамо, О. Щетинський, І. Гайденко, В. Ларчиков, А. Карнак, С. Пилютиков, В. Польова, Л. Самодаєва).

На іспит виносяться три питання з перерахованих вище.

Доктор мистецтвознавства, професор М. В. Черепанин